የሰ/መ/ቁ. 129430

ታኅሳስ 26 ቀን 2009 ዓ.ም

ዳኞች፡- ዓሊ መሐመድ

ተኽሊት ይመሰል

ቀነዓ ቂጣታ

ሰናይት አድነው

ጸውሎስ ኦርሺሶ

አመልካች፡- የእነማይ ወረዳ ንግድ ትራንስፖርት ጽ/ቤት - ዐ/ህግ አቶ ታምሩት ወርቁ ቀረቡ

ተጠሪ፡- አቶ ኀበዜ አሰፋ - ቀረቡ

መዝገቡን መርምረን ቀጥሎ ያለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ይህ ጉዳይ ከገንዘብ ክፍያ ጋር በተያያዘ የቀረበ የፍትሓብሔር ክስ ሲሆን ተጠሪ በአሁን አመልካች ላይ በእነማይ ወረደ ፍርድ ቤት ያቀረበው በተሽካርካሪ ተጭነው የነበሩ ስድስት የቁም እንስሶችን አመልካች የወሰደብኝ በመሆኑ እንስሶቹን እንዲመልስልኝ ወይም ግምታቸው ብር 35000.00/ሰላሳ አምስት ሺህ ብር/ እንዲከፍለኝ በሚል ነው፡፡

የአሁን አመልካች የቁም እንስሳት ግብይት አዋጅ ቁጥር 819/2006 ን ለማስፈጸም በወጣው ደንብ 341/2007 አንቀጽ 19/4 እና 5/ መሠረት በህገወጥ መንገድ ተይዘው በተገኙ የቁም እንስሳት ላይ አግባብ ያለው አካል በሚወስደው እርምጃ ላይ ሊቀርብ የሚችለው ይግባኝ መሆኑ በግልጽ የተመለከተ ስለሆነ ለወረዳው ፍርድ ቤት የቀጥታ ክስ መቅረቡ ተገቢ አይደለም፡፡ በመሆኑም የወረዳ ፍርድ ቤት ጉዳዩን የማየት ሥልጠን የለውም በማለት የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ አቅርቧል፡፡

ጉዳዩ የቀረበለት የወረዳ ፍርድ ቤት በተጠቀሰው አዋጅ እና ደንብ መሠረት ጉዳዩን የማየት ሥልጣን የለኝም በማለት በመ/ቁ.0119015 በቀን 29/02/2008 ዓ/ም ብይን ሰጥቷል፡፡ የአሁን ተጠሪ ብይኑን ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለምዕራብ ጎጃም ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት ያቀረበ ሲሆን

ይግባኝ ሰሚው ከፍተኛ ፍርድ ቤትም በመ/ቁ. 0123900 ህዳር 6 ቀን 2008 ዓ/ም ይግባኙን ሰርዟል፡፡

የአሁኑ ተጠሪ አቤቱታ ለክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት አቅርቦ ችሎቱም የግራ ቀኙን ካከራከረ በኃላ ደንብ ቁጥር 341/2007 አንቀጽ 19 /4 እና 5/ ን በመተርጎም ጉዳዩ በቀጥታ ለፍርድ ቤት ሊቀርብ ይችላል በማለት የሥር ፍርድ ቤቶችን ብይንም ሆነ ትዕዛዝ በመሻር የወረዳ ፍርድ ቤት ጉዳዩን አይቶ ውሳኔ እንዲሰጥበት በፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 341 መሠረት መልሷል፡፡

ይህ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም በክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የተሰጠውን ውሳኔ ለማስለወጥ ነው፡፡ የሰበር አቤቱታ ይዘትም በአጭሩ፡- በቁም እንስሳት ግብይት አዋጅ ቁጥር 819/2006 አንቀጽ 15 /5 እና 8/ መሠረት እንዲሁም አዋጁን ለማስፈጸም በወጣው ደንብ ቁጥር 341/2007 አንቀጽ 17 እና 19 መሰረት ተጠሪ በህገወጥ መንገድ እያጓጓዛቸው የተገኙ ስድስት የቁም እንስሶች ላይ በሰጠው ውሳኔ ላይ ሊቀርብ የሚችለው ይግባኝ እንጂ ቀጥታ ክስ አይደለም፡፡ ስለሆነም የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት የወረዳ ፍርድ ቤት በመቃወሚያው ላይ የሰጠውን ብይን በመሻር የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት በመሆኑ የሰበር ሰሚ ችሎት ውሳኔ ተሽሮ የወረዳ ፍርድ ቤት ብይን እንዲፀናልን እንጠይቃለን የሚል ነው፡፡

የአመልካች የሰበር አቤቱታ ተመርምሮ የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት በአስተዳደር አካሉ ውሳኔ ላይ ቅሬታ ያለው ወገን የይግባኝ አቤቱታ ሳይሆን ቀጥታ ክስ ሥልጣን ላለው ፍ/ቤት ማቅረብ ይችላል በማለት አዋጅ ቁጥር 819/2006 እና አዋጁን ተከትሎ የወጣ ደንብ ቁጥር 341/2007 ደንጋጌዎችን በመተርጎም የደረሰበት ድምዳሜ የህጉን ዓላማ፣ መንፈስና ይዘት በአግባቡ ያገናዘበ መሆን ያለመሆኑን ለመመርመር ሲባል መዝገቡ ለሰበር ችሎት እንዲቀርብ ተደርጓል፡፡

ተጠሪ ለአመልካች አቤቱታ በቀን 01/11/2008 ዓ/ም የተጻፈ መልስ ሰጥቷል፡፡ የነገሩ አመጣጥና የክርክሩ ሂደት በአጭሩ ከላይ እንደቀረበው ሲሆን ጉዳዩን ከሥር ፍርድ ቤቶች ብይን፣ ትዕዛዝ እና ውሳኔ እንዲሁም በዚህ ችሎት ከተደረገው ክርክርና አጣሪ ከያዘው ጭብጥ አንጻር መርምረናል፡፡ የግራ ቀኙን እያከራከረ ያለው የስልጣን ጥያቄ መሠረት ያደረገው የአዋጅ ቁጥር 819/2006 አንቀጽ 15 /5 እና 8/ እና አዋጁን ለማስፈጸም የወጣ ደንብ ቁጥር 341/2007 አንቀጽ 19 /4 እና 5/ ነው፡፡ አግባብ ያለው አካል በአዋጁ አንቀጽ 15/5/ ማንኛውም የቁም እንስሳት ግብይት ተሳታፊ የግብይት ሂደቱን የሚያዛባ አሳሳች ድርጊት ፈጽሞ ሲገኝ ተገቢውን አስተዳዳራዊ እርምጃ የመውሰድ ሥልጣን እንዳለው ሲደነግግ፣ የአንቀጹ ንዑስ አንቀጽ 8 ደግሞ በህገወጥ መንገድ ሲጓጓዙ ወይም ግብይት ሲፈጸምባቸው የተገኙ የቁም እንስሳትን የመያዝ፣ የቁም እንስሳቱን እንደ አግባቡ በመጀመሪያ ወይም በሁለተኛ ደረጃ የቁም እንስሳት የግብይት

ማዕከል አቅርቦ በጨረታ በመሸጥ ገንዘቡን በዝግ የባንክ ሂሳብ እንዲቀመጥ የማድረግ፣ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 17 መሠረት እንዲወረስ ሲወሰንም ለመንግሥት ገቢ እንዲሆን የማድረግ ሥልጣን የተሠጠው እንደሆነ ይደነግጋል፡፡ እነዚህ ድንጋጌዎች አግባብ ያለው አካል ሊወስድባቸው የሚችልባቸውን አስተዳዳራዊ እርምጃ የሚገልጹ ናቸው፡፡ አግባብ ያለው አካል ማነው? ለሚለው ጥያቄ አዋጁ በአንቀጽ 2 (24) "አግባብ ያለው አካል"እንደአግባቡ ሚኒስቴሩ ወይም የንግድ ፈቃድ ለመስጠት ሥልጣን የተሰጠው የክልል አካል ነው በማለት ይተረጉማል፡፡ እርምጃዎቹ ሲወሰዱ ክስ ለማን እንደሚቀርብ ግን አዋጁ አይገልጸም፡፡ ይህንን አዋጅ ለማስፈጸም የወጣው ደንብ ቁጥር 341/2007 አንቀጽ 19/4/ የአስተዳደር አካሉ እርምጃ ሲወስድ ክስ ለማን እንደሚቀርብ ይደነግጋል፡፡ ይኸውም "ሥልጣን ላለው ፍርድ ቤት ክስ ማቅረብ ይችላል" የሚለው ነው፡፡ ሥልጣን ያለው ፍርድ ቤት የትኛው ነው? የሚለውን ደንቡ በግልጽ ባያስቀምጥም ሥልጣን በሥረ ነገር ወይም በገንዘብ መጠን ሊወሰን ይችላል፡፡ በሌላ አነጋገር ክስ አቅራቢ የሚጠይቀው የዳኝነት ዓይነት ወይም የገንዘብ መጠን የፍርድ ቤቱን ሥልጣን ይወስናል ማለት ነው፡፡ በዚህ በዳኝነቱ መጠን ሥልጣን ላለው ፍርድ ቤት ክስ ይቀርባል ማለት ነው፡፡ ይህም የሚያመለክተው ክስ የሚቀርበው ለይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት ሳይሆን ጉዳዩን ለማየት የስረ ነገር ሥልጣን ላለው ፍርድ ቤት ነው ፡፡ ይህም ወረዳ ፍርድ ቤት ወይም የከፍተኛ ፍርድ ቤት ሊሆን ይችላል፡፡ ክስና ይግባኝ የተለያዩ ነገሮች ናቸው፡፡ በዚህ ንዑስ አንቀጽ መሠረት የህግ አውጪው ሀሳብ ጉዳዩን ለማየት ሥልጣን ላለው ፍርድ ቤት ቀጥታ ክስ ሊቀርብ እንደሚችል መደንገጉን ነው፡፡ የእንግሊዘኛው ትርጉምም ቢሆን " May institute case in a court of law having jurisdiction within 30 day after the decision is passed or after laps of period specified for decision" የሚለው ከላይ የገለጽነውን ያረጋግጣል፡፡ ይህ ቢሆንም የአንቀጹ ንዑስ አንቀጽ 5 ደግሞ "ይግባኝ የቀረበለት ፍርድ ቤት" በማለት የሚገልጽ ሲሆን ይህ በንዑስ አንጽ 4 ላይ ከተደነገገው ጋር ይቃረናል፡፡ሆኖም ግን ከእንግሊዘኛው ትርጉም ሲታይ የህግ አውጪው ሀሳብ ሥልጣን ላለው ፍርድ ቤት ክስ እንዲቀርብ መሆኑን ነው፡፡ እነዚህን ሁለቱን ንዑስ አንቀጾች ህግ አውጪው ከሰበው ግብ አንጻር መተርጎም የፍርድ ቤት ድርሻ ነው፡፡ በመሆኑም የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት እነዚህን ሁኔታዎችን በማጤን የሰጠው ውሳኔ የሚነቀፍ ሆኖ አልተገኘም፡፡ ሲጠቃለልም የሚከተለው ውሳኔ ተሰጥቷል፡፡

ው ሳ ኔ

1. የአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በሰ/መ/ቁ. 52382 በቀን 17/09/2008 ዓ/ም የሰጠው ውሳኔ በፍትሓብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 348/1/ መሠረት ጸንቷል፡፡

2. የዚህን ችሎት ወጪና ኪሳራ የግራ ቀኙ የየራሳቸውን ይቻሉ፡፡
3. በቀን 23/10/2008 ዓ/ም የተሰጠው የእግድ ትዕዛዝ ተነስቷል፡፡ ለሚመለከተው አካል ይጻፍ፡፡
4. የውሳኔው ግልባጭ ለሥር ፍርድ ቤቶች ይድረስ፡፡

   መዝገቡ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ፡፡

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት፡፡

ሃ/ወ